

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General d'Administració,
Ordenació i Inspecció Educatives

HISTÒRIA DEL MÓN CONTEMPORANI

Introducció

El coneixement del món actual és fonamental per a la construcció del futur de manera que les persones puguin assolir compromisos que hi contribueixin de manera activa i responsable. Així, s'han de valorar les característiques del nostre món i els seus problemes principals, els fenòmens globals que s'hi produeixen i condicionen la vida dels grups humans. És en aquest punt on se situa la tasca principal de la història del món contemporani: permetre entendre el present com una fase d'un procés inacabat, ja que es configura sobre elements del passat i permet actuacions per modelar el futur.

El coneixement històric té al seu abast uns mecanismes per entendre aquest present: la indagació de l'origen i evolució dels fenòmens i l'anàlisi de les relacions que hi ha entre ells; l'estudi dels individus i les societats en els aspectes polítics, econòmics, socials, culturals, religiosos i tecnològics, i ha de fer-ho servir a través de les tendències i avenços de la historiografia.

La matèria d'història del món contemporani vol aconseguir mostrar el present històric a partir del passat immediat amb uns criteris cronològics i amb l'agrupació d'esdeveniments que ens permeten comprendre les transformacions polítiques, econòmiques i socials que s'han produït als darrers segles. L'estudi s'inicia amb la crisi de l'antic règim i continua amb els canvis immensos soferts al segle XIX per arribar a configurar la realitat del segle XX. S'han d'aportar les claus suficients per a la comprensió de les transformacions que s'han produït els dos darrers segles.

Dins aquest estudi de la història és imprescindible que els alumnes compreguin els problemes i la realitat del món en què viuen i puguin interpretar-los amb els coneixements del passat assolits, així es convertiran en ciutadans del món i seran capaços de prendre decisions conscients i sense prejudicis, mostrar una actitud crítica i una major sensibilitat pel seu entorn, ser solidaris en la defensa de la llibertat, els drets humans, els valors democràtics i la construcció de la pau, essent conscients dels seus drets i les seves obligacions amb la societat.

Els continguts de la matèria estan estructurats en blocs ordenats cronològicament, però que contenen temes interrelacionats que poden coincidir en el temps i que tenen cronologies diferents, segons les diferents regions que s'estudiïn. Segueixen un eix vertebrador de caire fonamentalment polític, sense oblidar els aspectes econòmics, socials o d'altre tipus que també conformen l'estudi històric. Encara que trobam la informació compartimentada en blocs, no s'ha d'oblidar mai la connexió que tenen, no tan sols la relació entre causes i conseqüències de distints fets, sinó també com a realitats que poden ser coetànies, però que per estudiar-les s'han d'explicar separadament encara que es demostrin les seves interrelacions. També cal indicar que l'estudi de la matèria parteix d'un context històric centrat en el món occidental encara que al segle XX la història de la humanitat s'identifica amb els límits geogràfics del planeta, tanmateix la immensa informació seria inabastable.

La història del món contemporani, com a part dels estudis actuals, parteix de punts bàsics: utilitzar com a base els coneixements adquirits a cursos anteriors i profunditzar, molt especialment, en aquells continguts assolits al darrer curs de l'etapa obligatòria, així com l'adquisició d'habilitats per a l'anàlisi, la inferència, el maneig de fonts d'informació, la interpretació crítica, la síntesi o l'emissió de judicis ponderats sobre assumptes o qüestions discutibles, a més de contribuir al propi coneixement històric, ensenyen que el coneixement científic és antidogmàtic i provisional. Aquestes destreses es presenten en un bloc inicial com a "Continguts comuns" que han d'impregnar la resta. La resta de continguts es presenten en quatre blocs: "Les transformacions de finals del segle XVIII: l'inici de les revolucions", "Del nacionalisme a l'imperialisme", "Les tensions del segle XX" i "Del conflicte est-oest al conflicte nord-sud i entre civilitzacions".

Dins la metodologia per a l'ensenyament de les ciències socials es tenen a l'abast multitud de materials i recursos didàctics: entre els escrits hi trobam les fonts escrites, els gràfics, les estadístiques i els mapes, entre d'altres, i per a l'estudi del passat més immediat disposam de la premsa escrita, però també disposam dels mitjans audiovisuals i informàtics o de les darreres tecnologies, que conformen els materials més innovadors.

Finalment, s'ha d'indicar que els continguts establerts al bloc inicial es corresponen amb els indicats a la matèria d'història de segon de batxillerat, ja que són procediments i valors aplicables a totes les etapes històriques i, per tant, a tots els cursos on s'estudia la història.

Objectius

L'ensenyament de la història del món contemporani en l'etapa de batxillerat té com a objectius desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

1. Comprendre els principals processos i esdeveniments històrics rellevants del món contemporani, ubicar-los en el temps i l'espai, destacar-ne, si s'escau, la seva importància sobre fets del present.
2. Identificar els aspectes econòmics, socials, polítics, tecnològics i culturals que caracteritzen els esdeveniments històrics i els processos de canvi.
3. Establir les relacions entre els estats durant els segles XIX i XX i les causes i conseqüències que tingueren a escala europea i mundial.
4. Analitzar situacions i problemes del present des d'una perspectiva global i valorar-ne els orígens i les relacions d'interdependència.
5. Valorar positivament la democràcia, la llibertat i la solidaritat davant problemes socials, defensar els valors democràtics i els drets humans i lluitar contra discriminacions i injustícies.
6. Entendre la història com un procés en constant reelaboració i aplicar idees amb caràcter crític, així com revisar-ne d'altres amb les noves informacions, i corregir estereotips i prejudicis.
7. Saber utilitzar les diverses fonts per a l'estudi històric: la pròpia realitat, les fonts històriques, els mitjans de comunicació o les noves tecnologies. Obtenir hipòtesis mitjançant la selecció, interpretació i relació de les diverses informacions.
8. Comunicar les conclusions i hipòtesis amb un llenguatge correcte, utilitzant el vocabulari i terminologia històrica adients.
9. Realitzar petites investigacions de caire històric i treballs de síntesi, ja sigui de manera individual o en petits grups de manera que puguin fer servir les diverses fonts primàries i secundàries, i adquirir així hàbits de rigor intel·lectual.

10. Dominar la cronologia, les realitats històriques de curta i llarga durada i el temps històric, i analitzar la successió de fets i la possible simultaneïtat d'aquests.

Continguts

Continguts comuns

- Ubicació dels processos històrics en el temps i l'espai. Ús de la cronologia.
- Interrelació entre els components econòmics, socials, polítics i culturals dels diversos esdeveniments històrics.
- Identificació dels canvis i processos que configuren el món actual, establint relacions de causalitat i destacant-ne les conseqüències.
- Treball amb les fonts: documents històrics, textos historiogràfics, fonts iconogràfiques, dades, mapes, premsa, noves tecnologies, etc.
- Elaboració de síntesis, conclusions i treballs d'investigació de manera ordenada i rigorosa.
- Ús adequat de la terminologia històrica específica.
- Conscienciació de la parcialitat i complexitat de la història.
- Defensa dels drets, deures i llibertats, i valoració de les institucions cíviques i democràtiques.
- Acceptació i interès per la pluralitat.
- Estima pel patrimoni històric i les manifestacions artísticoculturals.

Bloc 1. Les transformacions de finals del segle XVIII: l'inici de les revolucions

1. La crisi de l'antic règim

- Demografia d'antic règim i economia agrària.
- La societat estamental.
- La monarquia absolutista.
- Pensament polític i econòmic de la il·lustració.
- Despotisme il·lustrat.

2. La revolució industrial

- Canvis demogràfics i agraris.
- La protoindústria. Les indústries tèxtil i siderúrgica. Progressos tècnics.
- Els transports i el desenvolupament del comerç.
- La difusió de la industrialització.
- La segona revolució industrial.
- Conseqüències socials de la industrialització.
- Capitalisme i crisis capitalistes.

3. L'origen dels estats contemporanis

- La independència dels Estats Units.
- La Revolució Francesa.
- L'imperi napoleònic.

Bloc 2. Del nacionalisme a l'imperialisme

1. Les revolucions burgeses liberals i els nacionalismes

- La Restauració.
- Les revolucions liberals burgeses: 1820, 1830 i 1848.
- La independència de l'Amèrica llatina.
- Nacionalisme. Les unificacions d'Alemanya i d'Itàlia.

2. Els canvis socials al segle XIX

- La societat de classes.
- Els primers moviments obrers: ludisme, cartisme i socialisme utòpic.
- El sindicalisme.
- Les doctrines: el marxisme, l'anarquisme i el socialisme.
- Les associacions internacionals de treballadors.

3. L'imperialisme

- L'Anglaterra victoriana, la III República francesa i l'Alemanya de Bismarck.

- Els imperis plurinacionals: l'austrohongarès, el rus i el turc.
- Causes del colonialisme.
- Els grans imperis colonials. L'hegemonia britànica.
- El repartiment d'Àfrica: el Congrés de Berlín.
- Conseqüències del colonialisme.

Bloc 3. Les tensions del segle XX

1. Les relacions internacionals al tombant del segle XX i la Primera Guerra Mundial

- El sistema d'aliances prebèl·liques.
- Causes profundes i immediates de la Primera Guerra Mundial.
- El conflicte armat (1914-1918).
- Conseqüències: la pau i la Societat de Nacions.

2. La Revolució Russa i l'URSS

- La Rússia tsarista i la Revolució de 1905.
- Les revolucions de febrer i octubre de 1917.
- La formació de l'URSS.
- El comunisme de guerra i la NEP.
- L'estalinisme.

3. L'economia d'entreguerres

- Els feliços anys 20.
- El crac de 1929. La Gran Depressió.
- Les solucions: el New Deal i el sistema Keynes.

4. La crisi de les democràcies i les dictadures feixistes dels anys 30

- La crisi de la democràcia. La República de Weimar.
- El feixisme italià.
- El nazisme.

5. La Segona Guerra Mundial

- Les causes del conflicte.
- El desenvolupament de la guerra (1939-1945).
- L'antisemitisme i el genocidi jueu.
- Les conseqüències de la guerra. Tractats de pau.
- L'Organització de les Nacions Unides.

Bloc 4. Del conflicte est-oest al conflicte nord-sud i entre civilitzacions

1. La guerra freda

- L'inici de la guerra freda i l'enfrontament d'ideologies.
- Les tensions i conflictes durant la guerra freda.
- La coexistència pacífica.
- El bloc comunista: l'URSS fins a Gorbtxov, les democràcies populars i les particularitats de Xina i Iugoslàvia.
- El bloc capitalista: el creixement dels EUA, Japó i les potències industrials asiàtiques i la formació de la Unió Europea (objectius, institucions i organització política d'Europa).

2. La descolonització i el Tercer Món

- La independència de les colònies asiàtiques.
- La independència d'Àfrica.
- La creació d'Israel: inici del conflicte àrab-israelià.
- El Tercer Món i els països no alineats.
- Les característiques del subdesenvolupament.
- Iberoamèrica al segle XX.

3. Perspectives del món actual

- La caiguda del comunisme i la nova Europa.
- Els centres de poder mundial i la configuració geopolítica del món.
- El fonamentalisme islàmic i l'enfrontament entre civilitzacions.

- Els principals focus de conflictes. Discriminació. Terrorisme.
- La revolució científicotècnica.
- L'estat del benestar i la desigual distribució. La societat de consum.
- Ecologisme, pacifisme, feminisme i les ONG.
- La influència dels mitjans de comunicació. La globalització.

criteris d'avaluació

1. Identificar les transformacions des de l'antic règim, assenyalar la seva influència diferenciada a les distintes zones del món i distingir entre grans potències i els seus imperis colonials (tots els blocs).

Es pretén comprovar si se saben identificar els canvis demogràfics, tecnològics, polítics, econòmics, socials i culturals i la repercussió d'aquests en els diferents indrets, tant metròpolis com colònies i les tensions internacionals.

2. Saber situar els fets i esdeveniments dels segles XIX i XX dins un eix cronològic i relacionar les accions individuals i els comportaments col·lectius (tots els blocs).

Es pretén avaluar la capacitat d'entendre i ordenar els fets i processos de la història contemporània i així comprendre les relacions de causa-efecte entre ells i també la coetaneïtat entre fets.

3. Utilitzar adequadament la terminologia específica, el vocabulari històric i la pluralitat de les interpretacions de les fonts històriques (tots els blocs).

Es vol comprovar l'habilitat per extreure informació i conclusions de fonts diverses i valorar-la críticament.

4. Redactar un informe sobre un fet històric contrastant les fonts d'informació i prenent com a referent els antecedents històrics (tots els blocs).

Es pretén comprovar que l'alumnat es capaç d'entendre els conflictes actuals mitjançant l'anàlisi de les fonts i la valoració de la informació que ha après sobre els antecedents del

conflicte en qüestió i que així presenti unes conclusions encertades de manera organitzada i amb la terminologia adequada.

5. Conèixer els períodes d'expansió i recessió de l'economia mundial i la relació d'aquests amb els conflictes socials, modes de vida, ocupació laboral i la política internacional (tots els blocs).

Es vol comprovar si es reconeixen els períodes de crisi i prosperitat econòmica i la seva extensió en el temps i l'espai.

6. Saber establir els canvis de centres de poder durant els dos darrers segles i les causes de l'ascens i caiguda de les grans potències i valorar l'impacte de la globalització (tots els blocs).

L'alumnat ha de conèixer la importància del poder polític d'alguns països en les relacions internacionals, la cooperació entre nacions i reconèixer el repartiment desigual d'aquest poder i, per tant, de la riquesa mundial.

7. Explicar el procés de democratització a les diferents regions del món, la formació dels sistemes parlamentaris, el grau de desenvolupament de cada estat o organització, i la relació amb la conquesta de la llibertat i els drets humans (blocs 2, 3 i 4).

Amb aquest criteri es vol comprovar la capacitat per analitzar el grau de participació ciutadana i llibertat, els factors que esdevenen per arribar a una dictadura, especialment les feixistes, de manera que es puguin determinar les diferències comparant-les.

8. Identificar les característiques del procés descolonitzador, els problemes que sorgeixen i les fases, així com la situació actual d'aquests països, especialment els del Tercer Món (blocs 2 i 4).

Es pretén veure si s'assimila l'impacte que les grans potències van produir a la història dels països ocupats i les conseqüències del colonialisme, així com si s'entén la realitat econòmica i política actual d'aquestes nacions i les seves perspectives de futur.

9. Entendre la importància de les relacions internacionals al segle XX, analitzar els principals conflictes bèl·lics i valorar la importància de la seguretat i la pau mundials (blocs 3 i 4).

Es vol comprovar si es coneix la importància de les conseqüències dels conflictes armats, especialment de les dues guerres mundials, amb indicació de la rellevància de les causes a curt i mitjà termini. També, com s'han conformat les organitzacions de les diferents paus i l'èxit o fracàs d'aquestes.

10. Descriure la Unió Europea i la seva importància dins el món actual (bloc 4).

Es tracta de comprovar si l'alumnat coneix l'estructura, institucions i funcions de la Unió Europea.

11. Valorar i analitzar l'impacte dels canvis tecnològics i socials i els nous avenços de la ciència en el present i les seves repercussions al segle XXI (bloc 4).

Es vol comprovar la capacitat de l'alumnat per assumir els canvis tecnològics més recents i els darrers esdeveniments produïts en el món de la ciència i com aquests fets mostren una porta oberta al desenvolupament del segle XXI.